

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱՆՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔՈՒՄ ԼՐԱՅՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության 1985 թվականի դեկտեմբերի 6-ի օրենսգիրքը (այսուհետ՝ Օրենսգիրք) լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 169.26-րդ հոդվածով.

«Հոդված 169.26. Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիրը, ինչպես նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագիրը Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով օրենքով սահմանված ժամկետում չներկայացնելը, կամ հայտարարագրի լրացման նկատմամբ ներկայացվող պահանջների, կամ հայտարարագրի ներկայացման կարգի խախտմամբ ներկայացնելը, կամ հայտարարագրում սխալ կամ ոչ ամբողջական տվյալ ներկայացնելը

1. Գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձի կողմից գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիրը, ինչպես նաև փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագիրը Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված ժամկետում չներկայացնելը՝

առաջացնում է նախազգուշացում:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված նախազգուշացումից հետո՝ 30 օրվա ընթացքում, հայտարարագիրը չներկայացնելը՝

առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի՝ երկուհարյուրապատիկի չափով:

3. Սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված տուգանքի նշանակումից հետո 60 օրվա ընթացքում հայտարարագիրը Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով չներկայացնելը՝

առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի՝ հազարապատիկի չափով:

4. Սույն հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված ժամկետում հայտարարագիրը Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով չներկայացնելու դեպքում հայտարարագիրը համարվում է չներկայացված:

5. Գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձի կողմից գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիրը, ինչպես նաև փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագիրը հայտարարագրի լրացման նկատմամբ ներկայացվող պահանջների կամ հայտարարագրի ներկայացման կարգի խախտմամբ Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով ներկայացնելը՝

առաջացնում է նախազգուշացում:

6. Սույն հոդվածի 5-րդ մասով նախատեսված նախազգուշացումից հետո 30 օրվա ընթացքում հայտարարագիրը հայտարարագրի լրացման նկատմամբ ներկայացվող պահանջների կամ հայտարարագրի ներկայացման կարգի խախտմամբ Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով ներկայացնելը կամ նախազգուշացումից հետո 30 օրվա ընթացքում հայտարարագիրը չներկայացնելը՝

առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկի չափով:

7. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված տուգանքի նշանակումից հետո 30 օրվա ընթացքում հայտարարագիրը հայտարարագրի լրացման նկատմամբ ներկայացվող պահանջներին համապատասխան չլրացնելու կամ կարգին համապատասխան

Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողովը չներկայացնելու դեպքում հայտարարագիրը համարվում է չներկայացված:

8. Գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձի կողմից գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագրում, ինչպես նաև փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագրում սխալ կամ ոչ ամբողջական տվյալ ներկայացնելը, եթե դա չի պարունակում հանցագործության հատկանիշներ՝

առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից չորսհարյուրապատիկի չափով:»:

Հոդված 2. Օրենսգրքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 244¹⁶-րդ հոդվածով.

«Հոդված 244¹⁶. Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողովը

Սույն օրենսգրքի 169.26-րդ հոդվածով նախատեսված վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործերը քննում և վարչական տույժեր է նշանակում Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողովը»:

Հոդված 3. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվանից մեկ տարի հետո:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության 2003 թվականի ապրիլի 18-ի քրեական օրենսգիրքը (այսուհետ՝ Օրենսգիրք) լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 314²-րդ հոդվածով.

«Հոդված 314². Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիրը, ինչպես նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագիրը չներկայացնելը

Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիրը, ինչպես նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագիրը Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում չներկայացնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հազարիինգհարյուրապատիկից երկուհազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:»:

Հոդված 2. Օրենսգիրքը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 314³-րդ հոդվածով.

«Հոդված 314³. Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագրում, ինչպես նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագրում կեղծ տվյալ ներկայացնելը կամ հայտարարագրման ենթակա տվյալը թաքցնելը

Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագրում, ինչպես նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագրում կեղծ տվյալ ներկայացնելը կամ հայտարարագրման ենթակա տվյալը թաքցնելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհազարապատիկից երեքհազարապատիկի չափով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:»:

Հոդված 3. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվանից մեկ տարի հետո:

ՕՐԵՆՔԸ

«ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅՍՏԱՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՅՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»

Հոդված 1. «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2011 թվականի մայիսի 26-ի ՀՕ-172-Ն օրենքի 43-րդ հոդվածի 1-ին մասը լրացնելի հետևյալ բովանդակությամբ 7-րդ կետով.

«7) բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիրը, ինչպես նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագիրը բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողով օրենքով սահմանված ժամկետում չներկայացնելու, կամ հայտարարագրի լրացման նկատմամբ ներկայացվող պահանջների և հայտարարագրի ներկայացման կարգի խախտմամբ ներկայացնելու, կամ հայտարարագրում սխալ, ոչ ամբողջական կամ կեղծ տվյալ ներկայացնելու, կամ հայտարարագրման ենթակա տվյալը թաքցնելու դեպքում օրենսդրությամբ սահմանված կարգով վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ գործեր քննելը և վարչական տույժեր նշանակելը:»:

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվանից մեկ տարի հետո:

ՀԱՅՍՏԱՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՕՐԵՆՔԸ

«ԴԱՏԱԽԱՂՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»

Հոդված 1. «Դատախազության մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2007 թվականի փետրվարի 22-ի ՀՕ-126-Ն օրենքի 46-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետն ուժը կորցրած ճանաչել:

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվանից մեկ տարի հետո:

Հ Ի Մ Ն Ա Վ Ո Ր ՈՒ Մ

**«ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱՆՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»,
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ», «ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ
«ԴԱՏԱԽԱՂՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ**

Ընթացիկ իրավիճակը և առկա խնդիրները

2011 թվականի մայիսի 26-ին ընդունված «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը, ի թիվս այլ կարգավորումների, կարգավորում է նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց գույքի, եկամուտների ու փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագրման, ինչպես նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագրման հետ կապված հարաբերությունները: Մասնավորապես՝ օրենքով սահմանվում են նշված հայտատարագրերի ներկայացման կարգն ու ժամկետները և դրա հետ կապված բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց ու նրանց փոխկապակցված անձանց պարտականությունները: Օրենքի ընդունումից հետո՝ 2011 թվականի նոյեմբերի 29-ին ուժը կորցրած ճանաչվեց Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի 169¹⁷-րդ հոդվածը, որը վարչական պատասխանատվություն էր սահմանում մինչ այդ գործող հայտարարագրման օրենսդրության պահանջների խախտման համար: Մասնավորապես՝ 169¹⁷-րդ հոդվածով նախատեսվում էր տուգանք ֆիզիկական, այդ թվում՝ քաղաքական կամ հայեցողական պաշտոններ զբաղեցնող անձանց կողմից անձանց գույքի և եկամուտների հայտարարագրի մեջ կեղծ տվյալներ մտցնելու կամ հայտարարագրի սահմանված ժամկետում չներկայացնելու համար: Սակայն նշված դրույթների ուժը կորցրած ճանաչվելուց հետո «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքից բխող՝ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց

գույքի, եկամուտների ու փոխկապակցված անձանց հայտարարագրման հետ կապված խախտումների համար վարչական պատասխանատվություն ներկայումս սահմանված չէ:

Անդրադառնալով խնդրո առարկա հայտարարագրերի ներկայացման օրենսդրական կառուցակարգերի վերաբերյալ միջազգային առաջադեմ երկրների փորձին՝ հարկ ենք համարում ներկայացնել մի շարք երկրների փորձը, որոնց հակակոռուպցիոն համակարգերը, թերևս, հանդիսանում են ամենագործունեները: Մասնավորապես՝

Լատվիայի Հանրապետության հակակոռուպցիոն համակարգը հանդիսանում է ամենագործուն մեխանիզմը հետխորհրդային տարածաշրջանում: Դրա հիմքում ընկած է «Տեղեկատվության ազատության մասին» և «Պաշտոնատար անձանց գործունեության շահերի բախման կանխարգելման մասին» (Law on Prevention of Conflict of Interest in Activities of Public Officials) օրենքները: Վերջինիս 4-րդ հոդվածը տարածում է օրենքի գործողությունը սուբյեկտների ավելի լայն շրջանակների վրա՝ նախագահից մինչև զինվորներ, դատախազներ և տեղական խորհուրդների անդամներ, ինչպես նաև նրանց ընտանիքների անդամներ և ազգականներ: Օրենքի 26-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ հայտարարագրի միակ տեղեկությունը, որը չի կարող հրապարակվել, հանդիսանում է պաշտոնատար անձի բնակության վայրը, ինչպես նաև նրա անձի նույնականացման տվյալը:

«Պաշտոնատար անձանց գործունեության շահերի բախման կանխարգելման մասին» օրենքի 29-րդ հոդվածի 3-րդ մասը պարտավորեցնում է հայտարարագիր ներկայացնողին ապացուցել հայտարարագրում ներկայացված տվյալների հավաստիությունը: Եթե պաշտոնատար անձը չի կարողանում ապացուցել այն կամ ստուգումը հայտնաբերում է հայտարարագրում ներկայացվող տվյալների խեղաթյուրում, ապա այդպիսի արարքը գնահատվում է որպես գույքի ապօրինի ձեռքբերում և վերջինիս քողարկում պետությունից:

Հիշյալ օրենքով պաշտոնատար անձանց համար սահմանված է միայն քաղաքացիաիրավական պատասխանատվություն՝ պետությանը պատճառված վնասի ամբողջ ծավալով հատուցման ձևով:

Լատվիայի Հանրապետության Քրեական օրենսգրքի 219-րդ հոդվածը, նախատեսելով «հայտարարագիր ներկայացնելուց խուսափել» հանցակազմը, չի տարանջատում հայտարարագիր ներկայացնող ֆիզիկական անձին պաշտոնատար անձից: Նշյալ հոդվածը նախատեսում է՝ անձը, ով դիտավորությամբ հայտարարագրում ներկայացրել է կեղծ տվյալներ, և այդ կեղծ տվյալները վերաբերում են գույքի կամ այլ եկամուտների **մեծ ծավալին**, պատժվում է որոշակի ժամկետով ազատազրկմամբ կամ հանրային աշխատանքով կամ տուգանքով: Այն դեպքում, երբ անձը դիտավորությամբ հայտարարագրում ներկայացրել է կեղծ տվյալներ գույքի կամ այլ եկամուտների աղբյուրի վերաբերյալ, և երբ այդ կեղծ տվյալները վերաբերում են գույքի կամ այլ եկամուտների մեծ ծավալին, պատժվում է որոշակի ժամկետով ազատազրկմամբ՝ մինչև 2 (երկու) տարի ժամկետով, կամ հանրային աշխատանքով կամ տուգանքով՝ գույքի բռնագրավմամբ կամ առանց դրա:

Լիտվայի Հանրապետության գույքի հայտարարագրմանն առնչվող օրենսդրական համակարգը ներառում է այնպիսի դրույթներ, որոնք վերաբերում են ընդհանուր թափանցիկության ապահովմանը, կոռուպցիայի դեմ պայքարի համար անհրաժեշտ բոլոր միջոցների կիրառմանը, ֆինանսական մոնիթորինգին, ապօրինի հարստացմանը, ինչպես նաև շահերի բախման կանխարգելմանը:

Լիտվայի Հանրապետությունում գործում է երկակի մեխանիզմ՝ ապահովելով պետական կառավարման ամբողջականությունը և թափանցիկությունը:

- ֆիզիկական անձանց գույքի և եկամուտների հայտարարագրում,
- մասնավոր շահերի հայտարարագրում:

Ֆիզիկական անձանց գույքի և եկամուտների հայտարարագրման համակարգը ընդունվել է 1993 թվականին և էլեկտրոնային ֆորմատ է ստացել 2004 թվականից:

Գույքի և եկամուտների հայտարարագրման և շահերի բախման կանխարգելման վերաբերյալ Լիտվայի օրենսդրական դաշտը ներառում է հետևյալ իրավական ակտերը՝ «Ռեզիդենտների գույքի և եկամուտների հայտարարագրման մասին», «Պետական

ծառայության շրջանակներում հանրային և մասնավոր շահերի համաձայնեցման մասին» և «Էթիկայի հանձնաժողովի մասին» օրենքները:

Հայտարարագրման պահանջները խախտելու դեպքում նախատեսված են **կարգապահական և վարչական պատժատեսակներ**. օրինակ՝ հասարակական նկատողություն, սահմանափակող միջոցներ և արգելքներ, պաշտոնի առաջխաղացման սահմանափակումներ մինչև 1 (մեկ) տարի ժամկետով կամ զբաղեցրած պաշտոնից ազատում և քաղաքացիական ծառայության ոլորտում պաշտոն զբաղեցնելու արգելք մինչև 3 տարի ժամկետով:

Այն ֆիզիկական անձինք, ովքեր պարտավոր են ներկայացնել գույքի և եկամուտների հայտարարագիր, խուսափում են այն ներկայացնելուց, կամ ներկայացնում են ժամկետների խախտմամբ կամ կեղծ տեղեկատվություն են տրամադրում, կրում են վարչական կամ քրեական պատասխանատվություն: Մասնավորապես՝ Լիտվայի քրեական օրենսգրքի 216-րդ հոդվածն ամրագրում է՝ անձը, ով ձգտելով թաքցնել կամ օրինականացնել արգելված եղանակներով գումարի կամ գույքի ձեռքբերումը, ներկայացնում է կեղծ հայտարարագիր այդպիսի ճանապարհով ձեռք բերված գումարի կամ գույքի ձեռքբերման վերաբերյալ, պատժվում է ազատազրկմամբ մինչև 7 (յոթ) տարի ժամկետով:

Իսպանիայի Թագավորությունում ներկայացված հայտարարագրերի հավաստիության առնչությամբ ստուգումներ կարող են նախաձեռնվել՝

- համապատասխան բողոքը ստանալիս,
- ի պաշտոնե,
- հայտարարագիր չներկայացնելու կամ ոչ ժամանակին ներկայացնելու դեպքում,
- եկամուտի օրինական աղբյուրի և հայտարարագրված ակտիվների անհամապատասխանելիության դեպքում:

Շահերի բախման գործակալությունը ունի անմիջական հասանելիություն ցանկացած հայտարարագրերի նկատմամբ: Իրավախախտումների հայտնաբերման դեպքում շահերի բախման գործակալությունը գործը փոխանցում է դատարանի քննությանը և դադարեցնում է իր գործունեությունը մինչ դատարանի կողմից վճիռ կայացնելը:

Իսպանիայում հայտարարագրման ամբողջ գործընթացը իրականացվում է շահերի բախման գործակալության կողմից:

Այն դեպքերում, երբ հայտարարագիրը պարունակում է կեղծ տեղեկատվություն կամ փաստաթղթեր, բացակայում է համապատասխան պայմանագիրը կնքված արժեթղթերի ազգային հանձնաժողովի հետ կամ չհայտարարագրված գումարը գերազանցում է 100 000 (հարյուր հազար) եվրոն, ինչպես նաև առկա է անհամապատասխանություն ներկայացված և իրական տվյալների միջև, այս դեպքերում կիրառվում են հետևյալ պատժատեսակները.

- Իսպանիայի պաշտոնական տեղեկագրում իրավախախտման հրապարակում.
- **պաշտոնից հեռացում.**
- փոխհատուցման իրավունքից զրկում.
- գլխավոր դատախազությանը ծանուցում.
- պաշտոն զբաղեցնելու արգելք մինչև հինգ տարի ժամկետով:

Նախազգուշացում ստանալուց հետո գույքի և եկամուտների վերաբերյալ հայտարարագիր ռեգիստր չներկայացնելու, դիտավորությամբ որոշակի տվյալներ թերի ներկայացնելու դեպքում Իսպանիայի պաշտոնական տեղեկագրում իրավախախտման հրապարակում է տեղի ունենում: Իսկ գույքի և եկամուտների վերաբերյալ հայտարարագիրը ուշացումով ներկայացնելու դեպքում, տվյալ բարձրաստիճան անձը կարող է ստանալ նախազգուշացում:

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում 1978 թվականին Կոնգրեսն ընդունել է «Հանրային ծառայողների վարքագծի էթիկայի մասին» ակտը (Ethics in Government Act, Ethics Act): Հիշյալ ակտը նախատեսում է նախագահի, փոխնախագահի, Կոնգրեսի անդամների, ինչպես նաև մյուս բոլոր պետական պաշտոնյաների և աշխատակիցների կողմից ֆինանսական տվյալների ամենամյա ներկայացում:

«Հանրային ծառայողների վարքագծի էթիկայի մասին» ակտի § 104-ով հայտարարագրի չներկայացման դեպքում **նախատեսվում է պատասխանատվություն տուգանքի տեսքով՝ մինչև 50000 (հիսուն հազար) դոլարի չափով:** Հիշյալ նորմի (A)(i) կետով հայտարարագրում դիտավորությամբ կեղծ տվյալներ ներկայացնելու դեպքում

նախատեսվում է ազատագրվում մինչև 1 (մեկ) տարի ժամկետով կամ քննարկվող երկու պատժատեսակների միաժամանակյա համադրում:

Կանադայում օրենսդրությունը հայտարարագրեր ներկայացնող անձանց բավականին լայն շրջանակ է նախատեսում՝ Խորհրդարանի պաշտոնատար անձանցից մինչև կանադական թագավորական հեծյալ ոստիկանության սպաները: Հայտարարագրերի ներկայացման բոլոր պահանջները նախատեսված են Շահերի բախման և պաշտոնատար անձանց հետաշխատանքային հարաբերությունների մասին օրենսգրքում (Conflict of Interest and Post-Employment Code for Public Office Holders):

Բացի այդ, 2006 թվականին Կանադայում ընդունվել է «Պետական հաշվետվության մասին» ակտը (այսուհետ՝ Ակտ), որը նախատեսում է էթիկայի հարցերով հանձնակատարի հաստիքի, ինչպես նաև Շահերի բախման գրասենյակի ստեղծումը, որոնց պարտականությունների մեջ է մտնում Ակտի կատարման ստուգումը:

Կանադայում հայտարարագրերի ներկայացման վերաբերյալ պատասխանատվության հարցում տարանջատվում են երեք խումբ անձինք՝ Խորհրդարանի անդամներ, պաշտոնատար անձինք և քաղաքացիական ծառայողներ: Խորհրդարանի անդամների կողմից հայտարարագրերի ներկայացումը կարգավորվում է Ակտով, սակայն վերջինս չի նախատեսում կարգավորումներ այդպիսի անձանց պատասխանատվության առնչությամբ: Միևնույն ժամանակ, հարկ է նշել, որ Ակտով կարգավորվում են պաշտոնատար անձանց հայտարարագրերի ներկայացման և դրանց վերաբերյալ պատասխանատվության չափերին առնչվող հարցերը: Մասնավորապես՝ հայտարարագրերի **ներկայացման ժամկետների խախտման դեպքում առավելագույն տուգանքը, որը կարող է նշանակվել, կազմում է 500 (հինգ հարյուր) դոլար:** Ինչ վերաբերում է քաղաքացիական ծառայողներին, ապա հարկ է նշել, որ վերջիններիս պատասխանատվությունը նախատեսված է գերատեսչական ակտերով:

Արգենտինայի Հանրապետությունում խնդրո առարկա հայտարարագրերին առնչվող հիմնական իրավական ակտը 1999 թվականին ընդունված «Հանրային ծառայողների էթիկայի մասին» օրենքն է (Ley de Ética en la Función Pública): Հիշյալ օրենքը

պարտավորեցնում է բոլոր պետական ծառայողներին ներկայացնել եկամուտների հայտարարագիր, ինչպես նաև այլ տեղեկատվություն, որն անհրաժեշտ է շահերի բախումը կանխելու համար:

Ինչ վերաբերում է պաշտոնատար անձանց պատասխանատվությանը, ապա անհրաժեշտ է նշել, որ Արգենտինայի Քրեական օրենսգրքի 268(3) հոդվածը նախատեսում է քրեական պատասխանատվություն դիտավորությամբ խեղաթյուրված տվյալներ հայտարարագրելու կամ հայտարարագիր չներկայացնելու համար: Մասնավորապես՝ օրենսգիրքը դիտավորությամբ խեղաթյուրված տվյալներ հայտարարագրելու կամ հայտարարագիր չներկայացնելու համար նախատեսում է սանկցիա, այն է՝ ազատազրկում՝ տասնհինգ (15) օրից մինչև երկու (2) տարի ժամկետով:

Պերուի Հանրապետությունում հայտարարագրերի ներկայացման պահանջը նախատեսված է Պերուի 1993 թվականի Սահմանդրությամբ:

Ղեկավարվելով Սահմանադրությամբ՝ 2002 թվականի հուլիսի 13-ին ընդունվել է «Հանրային տեղեկատվության թափանցիկության և հասանելիության մասին» օրենքը (Law on Transparency and Access to Public Information), որն արտացոլում է այդ երկրի ևս մեկ առանձնահատկություն՝ հանրային անձանց եկամուտներին առնչվող տեղեկատվության դուրսբերումը մասնավոր կյանքին վերաբերող տեղեկատվության շրջանակներից, ինչպես նաև անհատականությունների ամբողջական հասանելիություն՝ իրենց իրավունքներին և ազատություններին վերաբերող տեղեկատվություն ստանալու համար: Այս սկզբունքը կոչվում է habeas data, որը գործում է և՛ Բրազիլիայում, և՛ Պարագվայում, և՛ Ֆիլիպիններում:

Ինչ վերաբերում է պատասխանատվությանը, ապա Պերուի Քրեական օրենսգրքի 377-րդ հոդվածը նախատեսում է քրեական պատասխանատվություն հայտարարագրերը չներկայացնելու, դրանք ոչ ճիշտ ժամանակին ներկայացնելու, ինչպես նաև խեղաթյուրված տվյալներ ներկայացնելու դեպքերում: Որպես սանկցիա՝ օրենսգիրքը նախատեսում է ազատազրկում՝ մինչև երկու (2) տարի ժամկետով, ինչպես նաև տուգանք՝ երեսունից (30) վաթսուն (60) օրով (Պերուում տուգանքը հաշվարկվում է օրերով. սահմանված գումարը

(դրույքաչափը) բազմապատկվում է օրերի քանակով՝ արդյունքում ստանալով տուգանքի ընդհանուր չափը):

Ֆիլիպինների Հանրապետությունում 1989 թվականից սկսած հայտարարագրերի ներկայացում է նախատեսված պետական բոլոր ծառայողների և պաշտոնատար անձանց, ինչպես նաև նրանց կանանց և չամուսնացած երեխաների համար:

Միևնույն ժամանակ, Ֆիլիպինների Սահմանադրության 11-րդ հոդվածի 17-րդ մասը նախատեսում է պետական ծառայողների գույքի վերաբերյալ տեղեկություններ ստանալու իրավունքը:

Պետական պաշտոնատար անձանց և աշխատակիցների վարքագծի և էթիկայի կանոնների վերաբերյալ օրենսգրքի (Code of Conduct and Ethical Standards for Public Officials and Employees) 8-րդ հոդվածը սահմանում է, որ պետական բոլոր ծառայողների և պաշտոնատար անձանց, ինչպես նաև նրանց կանանց և չամուսնացած երեխաների հայտարարագիրը պետք է պարունակի տեղեկություններ այդպիսի անձանց անշարժ գույքի, անձնական այլ սեփականության, ավանդների, պարտավորությունների, ինչպես նաև բաժնետոմսերի վերաբերյալ:

Նշյալ օրենսգրքի 11-րդ հոդվածը հայտարարագրերի ներկայացման ընթացակարգային, ինչպես նաև հայտարարագրերի բովանդակությանը վերաբերող պահանջների խախտումների դեպքում նախատեսում է անբարենպաստ հետևանք՝ տուգանքի կամ (և) ազատազրկման ձևով: Մասնավորապես՝ օրենսգրքի հիշյալ հոդվածի (a) մասի համաձայն՝ օրենսգրքի 7-րդ(պետական պաշտոնատար անձանց և աշխատակիցների վարքագծին ներկայացվող պահանջներ), 8-րդ(հայտարարագրի բովանդակությանը ներկայացվող պահանջներ, հայտարարագրի հրապարակման ժամկետներին ներկայացվող պահանջներ) և 9-րդ(շահերի բախումից խուսափում) հոդվածների խախտման դեպքում անձը պատժվում է ազատազրկմամբ՝ մինչև 5(հինգ) տարի ժամկետով, **կամ տուգանքով՝ մինչև 5000(հինգ հազար) պետյի չափով**, կամ միաժամանակ երկու պատժատեսակները կարող են համադրվել: Բացի այդ, հարկ է նշել, որ դատարանի հայեցողությանն է թողնված պաշտոնատար անձի՝ պետական ծառայությունից հեռացումը:

Տեղին է նաև վկայակոչել այն հանգամանքը, որ Ֆիլիպիններում (ինչպես Պերուում) ևս գործում է habeas data սկզբունքը:

Մինգապուրի Հանրապետությունում 1960 թվականի հունիսի 17-ին ընդունվել է «Կոռուպցիայի կանխարգելման մասին» (The Prevention of Corruption Act) ակտը:

Հիշյալ ակտում տեղի ունեցած փոփոխությունների արդյունքում պաշտոնատար անձինք պարտավորվում են հայտարարագրել ինչպես իրենց, այնպես էլ իրենց կանանց և երեխաների հարստությունը (անշարժ գույք, բանկային հաշիվներ, բաժնետոմսերի փաթեթ և այլն): Ընդ որում՝ եթե պաշտոնատար անձը չի կարողանում բացատրել, թե որտեղից են առաջացել հավելյալ ֆինանսական միջոցները, ապա ենթադրվում է, որ այդպիսի միջոցների աղբյուրը կոռուպցիան է: Այդ դեպքում կատարվում է համապատասխան ստուգում, որի ընթացքում դատախազն իրավունք ունի ստուգելու այն պաշտոնատար անձի ցանկացած բանկային, բաժնետոմսային հաշիվը, ով կասկածվում է «Կոռուպցիայի կանխարգելման մասին» ակտի դրույթների խախտման մեջ:

Բացի այդ, հայտարարագրված հարստության և ստացվող աշխատավարձի միջև անհամապատասխանությունն առնվազն հանգեցնում է վարչական հետաքննության: Եթե պաշտոնատար անձը տնօրինում է մասնավոր կազմակերպությունների որևէ բաժնեմասը, ապա նրան կարող են առաջարկել վաճառել իր բաժնեմասը և խուսափել շահերի բախումից:

Հատկանշական է՝ «Կոռուպցիայի կանխարգելման մասին» ակտի 8-րդ հոդվածը նախատեսում է մեղավորության կանխավարկածի հիմնադրույթը: Ցանկացած պարզևատրման դեպքում պաշտոնատար անձը պարտավոր է ապացուցել, որ այդպիսի պարզևատրումը չի ստացվել կոռուպցիոն մեխանիզմի շրջանակներում:

Ուկրաինայի Հանրապետությունում հայտարարագրման իրավահարաբերությունների հետ կապված կարգապահական և վարչական պատժամիջոցները սահմանված են ֆինանսական խախտումների բացահայտման նպատակով («Կոռուպցիայի դեմ պայքարի մասին» օրենքի 9-րդ հոդված, «Ուկրաինայի քաղաքացիական ծառայության մասին» օրենքի 30-րդ հոդված և «Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ծառայության մասին» օրենքի 20-րդ հոդված): Երբ անձը

Ժամանակին չի ներկայացնում ակտիվների հայտարարագիր, ապա այդ փաստի վերաբերյալ պաշտոնական ծանուցագիր է գրվում և ներկայացվում նրա ղեկավարին (ֆինանսական վերահսկման դրույթները խախտած անձի բացատրագրի հետ միասին): Այս ամենի հիման վրա ղեկավարը որոշում է կայացնում այդ անձին քաղաքացիական ծառայությունից հեռացնելու վերաբերյալ: Պաշտոնից ազատման հիմքերի մասին գրառում կատարվում է անձի աշխատանքային գրքույկում: Ներկայացված ձևաթղթում սխալ, կեղծ կամ թերի տեղեկությունը կարող է հանգեցնել վարչական պատասխանատվության տուգանքի ձևով և կարող է հիմք հանդիսանալ պետական մարմիններում ընտրվելու կամ պաշտոնի առաջխաղացման հնարավորություններից զրկվելու համար:

Ռուսաստանի Դաշնությունում քննարկվող իրավախախտման համար սահմանված է պաշտոնեական լիազորություններից զրկում: Այսպես, 2015 թվականի նոյեմբերի 4-ին ՌԴ Նախագահի կողմից ստորագրված օրենքի համաձայն՝ օրենքով սահմանված ժամկետում գույքի և եկամուտների հայտարարագրի բացակայության դեպքում պատգամավորները, ինչպես նաև սենատորները և տեղական ինքնակառավարման մարմնի պաշտոնյաները կզրկվեն պաշտոնեական լիազորություններից:

Վրաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրքը քրեական պատասխանատվություն է նախատեսում գույքի հայտարարագիր չներկայացնելը կամ հայտարարագրում ոչ ամբողջական կամ սխալ տվյալներ ներկայացնելը հանցակազմի համար: Մասնավորապես՝ Վրաստանի քրեական օրենսգրքի 355-րդ հոդվածը նախատեսում է՝ գույքի հայտարարագիրը չներկայացնելը, որը կատարվել է նույն արարքի համար վարչական պատասխանատվության ենթարկվելուց հետո, կամ հայտարարագրում ակնհայտ ոչ ամբողջական կամ սխալ տվյալներ ներկայացնելը պատժվում է **տուգանքով** կամ հանրային աշխատանքով՝ 120 (հարյուր քսան) ժամից մինչև 200 (երկու հարյուր) ժամ՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը 3 (երեք) տարի ժամկետով:

Ռումինիայի Հանրապետությունում գույքի և եկամուտների հայտարարագրումը կոռուպցիայի դեմ պայքարի մի մասն է կազմում: Վերջինիս իրականացման նպատակները հետևյալն են.

- վերահսկողական քաղաքականության իրականացում շահերի բախման նկատմամբ.
- հանրային վստահության ամրապնդում և պաշտոնյաների հաշվետվողականության ապահովում.
- միջազգային պահանջների իրականացում.
- ԵՄ-ի անդամակցության պահանջների կատարում.
- պետական գործառույթների իրականացման թափանցիկության ապահովում.
- հանրային շահերի բախումը կարգավորող իրավական ակտերի կյանքի կոչում.
- կոռուպցիայի դեմ պայքարում վարչական պատասխանատվության կիրառման ընդլայնում:

Հայտարարագրման ինստիտուտը Ռումինիայում ներդրվել է 1996 թվականին, որից հետո համակարգը առաջխաղացում է ապրել: Ի սկզբանե հայտարարագրերը ենթակա չէին հրապարակման, սակայն 2002 թվականից ստացել են նաև հրապարակային բնույթ: Ընդ որում՝ հայտարարագրման են ենթակա բոլոր այն եկամուտները, ավանդները, պահանջները, որոնք գերազանցում են 10.000 (տասը հազար) եվրոյի, իսկ նվերները՝ 300 (երեք հարյուր) եվրոյի շեմը:

Անդրադառնալով պատասխանատվությանը՝ հարկ է նշել, որ խնդրո առարկա **հայտարարագիրը չներկայացնելու կամ սահմանված ժամկետում չներկայացնելու, հայտարարագրում ոչ ամբողջական տվյալներ ներկայացնելու դեպքում նախատեսվում է վարչական պատասխանատվություն:** Վերջինիս առավել խիստ ձևը զբաղեցրած պաշտոնից ազատումն է:

2002 թվականին տեղի ունեցած օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում նախատեսվեց նաև քրեական պատասխանատվություն գույքի և եկամուտների

հայտարարագրերի ոչ պատշաճ լրացման կամ դրանց չներկայացման համար՝ սահմանելով ազատագրվում՝ 3 (երեք) ամսից մինչև 3 (երեք) տարի ժամկետով, ինչպես նաև տուգանք:

Ուսումնասիրված երկրների փորձը վկայում է, որ տարբեր երկրներում գույքի և եկամուտների հայտարարագրերի ներկայացման հետ կապված պարտականությունները չկատարելու խախտումները բաժանվում են երկու խմբի՝

1) հայտարարագրեր ներկայացնելու պարտականության հետ կապված խախտումներ (հայտարարագրեր ուշ ներկայացնելը, սահմանված կարգի խախտմամբ ներկայացնելը կամ չներկայացնելը),

2) տրամադրված տեղեկատվության բովանդակությանն առնչվող խախտումներ, ինչը ներառում է ոչ ամբողջական տեղեկատվություն տրամադրելը, անզգուշությամբ սխալ տեղեկություններ տրամադրելը և դիտավորությամբ կեղծ տեղեկություններ տրամադրելը:

Ընդ որում՝ հարկ է նաև նշել, որ վերոնշյալ իրավախախտումների համար տարբեր երկրներում նախատեսվում են պատասխանատվության հետևյալ տեսակները՝

- 1) կարգապահական,
- 2) վարչական,
- 3) քրեական,
- 4) քաղաքացիաիրավական:

Առաջարկվող լուծումները

Հաշվի առնելով խնդրո առարկա հարցի առնչությամբ միջազգային առաջադեմ փորձը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետությանը բնորոշ և Հայաստանի Հանրապետության՝ հակակոռուպցիոն բնագավառում որդեգրած քաղաքականության առանձնահատկությունները՝ առաջարկվում է գույքի և եկամուտների հայտարարագրման ոլորտում սահմանել վարչական և քրեական պատասխանատվություն՝ տարանջատելով երկու խումբ իրավախախտումներ՝

1. իրավախախտումներ, որոնք վերաբերում են այդպիսի հայտարարագրերի ներկայացմանը,
2. իրավախախտումներ, որոնք վերաբերում են այդպիսի հայտարարագրերի բովանդակությանը:

Այսպես, առաջարկվում է լրացում կատարել Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում՝ սահմանելով վարչական պատասխանատվություն հայտարարագրերը օրենքով սահմանված ժամկետում չներկայացնելու, կամ հայտարարագրի լրացման նկատմամբ ներկայացվող պահանջների կամ հայտարարագրի ներկայացման կարգի խախտմամբ ներկայացնելու, կամ հայտարարագրում սխալ, ոչ ամբողջական տվյալներ ներկայացնելու համար: Ընդ որում՝ առաջարկվող վարչական տույժերը սահմանված են ավելի մեղմից դեպի ավելի խիստը (նախազգուշացումից մինչև վարչական տուգանք):

Ի լրումն «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի՝ մշակվել է «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծ՝ որպես հանցակազմ նախատեսելով բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի գույքի, եկամուտների և փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիրը, ինչպես նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձի գույքի և եկամուտների հայտարարագիրը չներկայացնելը, ինչպես նաև այդպիսի հայտարարագրերում կեղծ տվյալ ներկայացնելը կամ հայտարարագրման ենթակա տվյալը թաքցնելը:

Ակնկալվող արդյունք

Նախագծերի ընդունման արդյունքում «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքից բխող՝ հայտարարագրման հետ կապված պարտականությունների չկատարման դեպքում համապատասխան բարձրաստիճան

պաշտոնատար անձը կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձը կենթարկվի վարչական, իսկ համապատասխան հանցակազմի առկայության պայմաններում՝ քրեական պատասխանատվության:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ն Ք

**«ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»,
«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ», «ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ
«ԴԱՏԱԽԱՂՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ ԱՅԼ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐՈՒՄ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՄ ԴՐԱՆՑ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅԱՆ
ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ**

«Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին», «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին», «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» և «Դատախազության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքների ընդունման կապակցությամբ այլ իրավական ակտեր ընդունելու անհրաժեշտությունը բացակայում է:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ն Ք

«ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ», «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ», «ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ «ԴԱՏԱԽԱՂՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՆԵՐՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ԴԵՊՔՈՒՄ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՄ ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԲՅՈՒՋԵՆԵՐՈՒՄ ԾԱԽՍԵՐԻ ԵՎ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԱՎԵԼԱՑՄԱՆ ԿԱՄ ՆՎԱՋԵՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին», «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին», «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» և «Դատախազության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքներն ընդունելու դեպքում պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների բյուջեներում ծախսերի և եկամուտների էական նվազեցում կամ ավելացում չի նախատեսվում: